

คุณลักษณะและบทบาทเจ้าอาวาสวัดในพระพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการ
พัฒนาชนบทยากจนในภาคเหนือตามการรับรู้ของฆราวาสและพระสงฆ์

นายอำนาจ บัวศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาวิจัยการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2527

ISBN 974-564-690-3

009631

i 18310352

THE CHARACTERISTICS AND ROLES OF THE BUDDHIST ABBOTS THAT
FACILITATE THE RURAL DEVELOPMENT IN NORTHERN POVERTY AREAS AS
PERCEIVED BY LAYMEN AND MONKS

Mr. Annaj Buasiri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Education

Department of Education Research

Graduate School

Chulalongkorn University

1984

หัวข้อวิทยานิพนธ์ คุณลักษณะและบทบาทเจ้าอาวาสวัดในพระพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการพัฒนา
 อนามัยทางจิตในภาคเหนือตามการรับรู้ของฆราวาสและพระสงฆ์
 โดย นายอำนาจ บัวศิริ
 ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา คร. ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *สุประคิม บุนนาค* คณบดี บัณฑิตวิทยาลัย
 (รองศาสตราจารย์ คร. สุประคิม บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *สมหวัง พธิยานุวัฒน์* ประธานกรรมการ
 (ศาสตราจารย์ คร. สมหวัง พธิยานุวัฒน์)

..... *ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์* กรรมการ
 (อาจารย์ คร. ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์)

..... *อนุตา นพคุณ* กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์อนุตา นพคุณ)

..... *ประภาศรี สีหอำไพ* กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ประภาศรี สีหอำไพ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ คุณลักษณะและบทบาทเจ้าอาวาสวัดในพระพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการพัฒนา
 นมพทยาภรณ์ในภาคเหนือ ตามการรับรู้ของฆราวาสและพระสงฆ์
 ชื่อ นิสิต นายอำนาจ บัวศิริ
 อาจารย์ที่ปรึกษา ดร. ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์
 ภาควิชา วิทยาการศึกษา
 ปีการศึกษา 2527

บทคัดย่อ

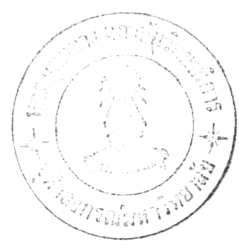
การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะและบทบาทเจ้าอาวาสวัดในพระพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการพัฒนา นมพทยาภรณ์ในภาคเหนือ และเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มประชากรที่มีอาชีพรับราชการ ค่าขาย เกษตรกรรม และพระสงฆ์ที่มีต่อคุณลักษณะ และบทบาทเจ้าอาวาสวัดที่ได้ศึกษาไว้โดยการเปรียบเทียบเป็นรายกลุ่ม และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มฆราวาส และกลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นฆราวาสมีจำนวน 1,139 คน และเป็นพระสงฆ์จำนวน 454 รูป ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย การศึกษาคุณลักษณะและบทบาทเจ้าอาวาสวัดใช้วิธีวิเคราะห์จากเอกสารและสัมภาษณ์ทางกึ่งโครงสร้างทางคานพระพุทธศาสนา และนำมาสร้างเป็นแบบถามความคิดเห็นจำนวน 1 ฉบับ เพื่อใ้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลได้กระทำในระหว่างวันที่ 1 - 20 ตุลาคม 2527 การเปรียบเทียบความคิดเห็นใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เห็นด้วย และเห็นด้วยมากที่สุดของคุณลักษณะทั้ง 17 ประการของเจ้าอาวาสวัดที่จะเอื้อต่อการพัฒนา นมพทยาภรณ์ในภาคเหนือ อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเป็นรายกลุ่ม พบว่า พระสงฆ์ฆาธิการ และพระสงฆ์เห็นด้วยในคุณลักษณะต่าง ๆ เกือบทุกคุณลักษณะในระดับที่สูงกว่าข้าราชการ เกษตรกร และพ่อค้านักธุรกิจ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง ฆราวาส และพระสงฆ์พบว่าพระสงฆ์เห็นด้วยในคุณลักษณะต่าง ๆ เกือบทุกคุณลักษณะในระดับที่สูงกว่าฆราวาส

2. กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นด้วย และเห็นด้วยมากที่สุด ในบทบาทของเจ้าอาวาสวัดที่พึงกระทำเพื่อการพัฒนาชนบทยากจนในภาคเหนือ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเป็นรายกลุ่ม พบว่า พระสังฆาธิการเห็นด้วย ในบทบาทต่าง ๆ ทุกบทบาท ในระดับที่สูงกว่าพระสงฆ์ฆราวาส การ เกษตรกร และพ่อค้านักธุรกิจ และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง ขรราวาส และพระสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์เห็นด้วยในบทบาทต่าง ๆ เกือบทุกบทบาทในระดับที่สูงกว่าขรราวาส

Thesis THE CHARACTERISTICS AND ROLES OF THE BUDDHIST
 ABBOTS THAT FACILITATE THE RURAL DEVELOPMENT IN
 NORTHERN POVERTY AREAS AS PERCEIVED BY LAYMEN AND
 MONKS.

Name Mr. Amnaj Buasiri
 Thesis Advisor Dr. Thaweewat Pitayanon
 Department Educational Research
 Academic Year 1984

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the characteristics and the roles of Buddhist abbots that would facilitate the rural development in northern poverty areas as perceived by monks, farmers business men and government officials. The sample groups randomly selected were composed of 454 monks and 1,139 householders. Documentary analysis and expert interview on the research topic had been conducted before the research instrument was constructed to assure a content validity of the questionnaire. Data collection was done during 1 - 20 October, 1984. The technique of one -way analysis of variance (ANOVA) was used in data processing. In case statistical significance was found, the Scheffe's test method was used in multiple comparison. The research findings were as follows:

1. The entire sample group agreed and strongly agreed in the seventeen characteristics of Buddhist abbots that were thought to be appropriate to the rural development in northern poverty areas. However when comparing the opinions of each group, it was found out that the

ecclesiastical officials and the monks agreed in almost every characteristics at higher level than the farmers, the business men and the government officials. When comparing the opinions of monk to those of householder groups, it revealed that the monks agreed in almost every characteristics at higher level than the householders.

2. The entire sample group agreed and strongly agreed in the roles of Buddhist abbots that were thought to be appropriate to the rural development in northern poverty areas. However, when comparing the opinions of each group, it was found out that the ecclesiastical officials agreed in every role at higher level than the others. When comparing the opinions of monk to those of householder groups, it revealed that the monks agreed in almost every role at higher level than the householders.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยาลัยพนมดงรักนี้เริ่มทลายการตรวจสอบเค้าโครงเรื่องและให้ข้อคิดเห็นจาก ศ.ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และสำเร็จลงด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิธิยานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้นำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดเวลาดำเนินการด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง อีกทั้ง อาจารย์ ดร.ภิเรศ ศรีสุโข ที่คอยกระตุ้นเตือนให้ ดำเนินการวิจัย ให้เสร็จโดยเร็ว ผู้ที่ช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS สำเร็จด้วยความพยายามอย่างเอาใจใส่คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุวัฒน์ สุขมสสันต์ อีกผู้หนึ่งที่คอย ให้แนวความคิดและชี้แนะในการดำเนินงาน รวมทั้งช่วยแก้ไขบทความภาษาอังกฤษ คือ ดร. กิรติ ศรีวิเชียร ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านในกรมการศาสนา ที่ช่วยให้ความคิดเห็น ในเรื่องการศึกษาในเมืองต้น และการตรวจสอบแบบถามความคิดเห็น เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ท้ายสุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพระครูญาณเพชรรัตน์ เจ้าอาวาสวัดหนองระอกที่ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจจนวิทยาลัยพนมดงรักสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

อำนาจ บัวศิริ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญตารางประกอบ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	8
2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง	9
3 วิธีดำเนินการวิจัย	43
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
5 สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ	74
ขอค้นพบ	75
อภิปรายผลการวิจัย	78
ขอเสนอแนะ	83

บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	88
ประวัติผู้เขียน	99

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	จำนวนร้อยละของแบบตามความคิดเห็นแยกตามกลุ่มตัวอย่าง เป็นรายจังหวัด	47
ตารางที่ 2	ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของกลุ่มประชากรทั้ง 5 กลุ่ม ที่มีต่อคุณ ลักษณะของเจ้าอาวาสวัด ในพระพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการพัฒนา ชมรมหยากจอนในภาคเหนือ	50
ตารางที่ 3	ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของประชากรทั้ง 5 กลุ่ม ที่มีต่อบทบาท ของเจ้าอาวาสในการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมแก่ประชาชน	51
ตารางที่ 4	ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของกลุ่มประชากรทั้ง 5 กลุ่มที่มีต่อบทบาท ของเจ้าอาวาสวัด ด้านกิจกรรมระดับหมู่บ้าน ในงานแหล่งน้ำและงาน ธนาคารโค - กระบือ	53
ตารางที่ 5	ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของประชากรทั้ง 5 กลุ่ม ที่มีต่อบทบาท ของเจ้าอาวาสวัด ด้านกิจกรรมระดับหมู่บ้านในเรื่องงานกลุ่ม ออมทรัพย์และงานธนาคารข้าวและกลุ่มอาชีพ	54
ตารางที่ 6	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของประชากรทั้ง 5 กลุ่มที่มีต่อบทบาทของ เจ้าอาวาสวัด ด้านการบริการขั้นพื้นฐาน ในเรื่องงานสาธารณสุข มูลฐาน	55
ตารางที่ 7	ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของกลุ่มประชากร ที่มีต่อบทบาทของ เจ้าอาวาสวัด ด้านการบริการขั้นพื้นฐาน ในเรื่องงานโภชนาการ และงานบริการด้านกฎหมาย	56

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 8	คาเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของกลุ่มประชากร ที่มีบทบาทของ เจ้าอาวาสวัด ด้านการบริการขั้นพื้นฐาน ในเรื่องงานแห่ธงน้ำ สะอาด และงานผลิตหนังสือ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคม	57
ตารางที่ 9	เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มประชากรทั้ง 5 กลุ่ม ที่มีต่อ คุณลักษณะของเจ้าอาวาสวัด ในพระพุทธศาสนา 17 คุณลักษณะ	59
ตารางที่ 10	เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มประชากรทั้ง 5 กลุ่ม ที่มีต่อ บทบาทของเจ้าอาวาสวัด ด้านการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรม แก่ประชาชน	60
ตารางที่ 11	เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มประชากรทั้ง 5 กลุ่ม ที่มีต่อ บทบาทของเจ้าอาวาสวัด ด้านกิจกรรมระดับหมู่บ้าน เรื่องงาน แห่ธงน้ำหมู่บ้าน และงานธนาคารใจ - กระป๋อง	61
ตารางที่ 12	เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มประชากรทั้ง 5 กลุ่ม ที่มีต่อ บทบาทของเจ้าอาวาสวัด ด้านกิจกรรมระดับหมู่บ้านในเรื่องงาน กลุ่มออมทรัพย์ และงานธนาคารใจ และกลุ่มอาชีพ	62
ตารางที่ 13	เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มประชากรทั้ง 5 กลุ่ม ที่มีต่อ บทบาทของเจ้าอาวาสวัด ด้านบริการขั้นพื้นฐานในเรื่องงาน สาธารณะสุขมูลฐาน	63
ตารางที่ 14	เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มประชากรทั้ง 5 กลุ่ม ต่อบทบาท ของเจ้าอาวาสวัด ด้านการบริการขั้นพื้นฐานในเรื่องงานโภชนาการ และงานบริการด้านกฎหมาย	64
ตารางที่ 15	เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มประชากรทั้ง 5 กลุ่มที่มีต่อบทบาท ของเจ้าอาวาส ด้านการบริการขั้นพื้นฐานในงานแห่ธงน้ำสะอาด และงานผลิตหนังสือ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคม	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 16	เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์กับฆราวาส ที่มีคุณลักษณะ ของเจ้าอาวาสวัด ที่เฝ้าต่อการพัฒนาชนบทยากจนในภาคเหนือ	67
ตารางที่ 17	เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์กับฆราวาส ที่มีคอบทบาท ด้านการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมแก่ประชาชน	68
ตารางที่ 18	เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์กับฆราวาส ที่มีคอบทบาท ของเจ้าอาวาสวัด ด้านกิจกรรมระดับหมู่บ้านในงานแห่ธงนำ หมู่บ้าน และงานธนาคารโค - กระบือ	69
ตารางที่ 19	เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์กับฆราวาส ที่มีคอบทบาท ของเจ้าอาวาสวัด ด้านกิจกรรมระดับหมู่บ้าน เรื่องงานกลุ่มออม- ทรัพย์ และงานธนาคารข้าว และกลุ่มอาชีพ	70
ตารางที่ 20	เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์กับฆราวาส ที่มีคอบทบาท ของเจ้าอาวาสวัด ด้านการบริการขั้นพื้นฐานในเรื่องงาน สาธารณสุขมูลฐาน	71
ตารางที่ 21	เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์กับฆราวาส ที่มีคอบทบาท ของเจ้าอาวาสวัด ด้านการบริการขั้นพื้นฐาน เรื่องงานโภชนาการ และงานบริการด้านกฎหมาย	72
ตารางที่ 22	เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์กับฆราวาส ที่มีคอบทบาท ของเจ้าอาวาสวัด ด้านการบริการขั้นพื้นฐาน เรื่องงานแหล่งน้ำ- สะอาด และงานผลิตหนังสือเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคม	73